

Samenwerkingsverband Drechtsteden

Procedure voor scholen ter voorkoming van thuiszitten

*De (preventieve) aanpak van het schoolverzuim vergt
de inzet van verschillende partijen.*

Samenwerkingsverband Drechtsteden

Voorwoord

Iedere jongere heeft het recht op onderwijs. Het volgen van onderwijs is van belang om zich te kunnen ontwikkelen, te ontplooiën, maar ook om later meer kans te hebben op werk. Thuiszitten is niet in het belang van de ontwikkeling van het kind, al dan niet geoorloofd.

Scholen staan voor de taak passend onderwijs te bieden en problemen bij jongeren vroegtijdig te signaleren. Zij worden als eerste geconfronteerd met verzuim en dienen daarop adequaat te reageren. Ook binnen het samenwerkingsverband VO Drechtsteden wordt ingezet op het voorkomen en terugdringen van (on)geoorloofd schoolverzuim en thuiszitten door Meldpunt Thuiszitters.

Het SWV Drechtsteden VO heeft als uitgangspunt dat met een uniforme werkwijze en de juiste interventies iedere leerling een passende plek in het onderwijs kan behouden of vinden.

In het scholenoverleg van december 2017 hebben alle scholen van het SWV Drechtsteden VO zich gecommitteerd aan de procedure voor ongeoorloofd verzuim en thuiszitten.

De achterliggende gedachte van de aanpak van het SWV Drechtsteden VO is dat bij elke vorm van verzuim van leerlingen alle partijen hun eigen rol en (maatschappelijke) verantwoordelijkheid nemen. Naar aanleiding van de afspraken die zijn gemaakt binnen de regionale DOE-agenda wordt hier verder vorm en inhoud aan gegeven.

Kernwoorden:

Gezien worden, vertrouwen, perspectief, buiten de kaders denken, verbondenheid.

Doelstelling

Het doel van deze procedure is terug- c.q. toeleiding naar een passend onderwijsprogramma met perspectief. Vroegtijdige en/of preventieve inzet van ondersteuning en hulpverlening bij verzuim staat voorop. We richten ons in deze procedure op een individuele en een collectieve aanpak. Het accent ligt op ondersteuning en in zeer mindere mate op controle en de strafrechtelijke kant van het verzuim of thuiszitten. De primaire inzet op integraal samenwerken, onderwijs(ondersteuning) en vrijwillige hulpverlening heeft de focus. De overtuiging is dat deze insteek bijdraagt aan de preventie van verzuim en thuiszitten.

Samenwerkingsverband Drechtsteden

Hoofdstuk 1 Vormen van verzuim en melding

Leeswijzer

De school verschaft de faciliteiten voor het schoolbezoek van haar leerlingen, waarbij de focus ligt op aanwezigheid. Ongeoorloofd verzuim wordt door de school structureel geregistreerd en opgepakt. De school signaleert vroegtijdig de problemen bij de leerling en gaat het gesprek aan met de leerling en ouders/verzorgers.

In dit hoofdstuk worden de verschillende vormen van verzuim en bijbehorende meldingscriteria besproken.

1.1 Geoorloofd verzuim (ziekteverzuim)

Een aantal leerlingen verzuimt vanwege (onbegrepen) lichamelijke of psychische klachten. Ook kan er sprake zijn van een combinatie van klachten met achterliggende problemen, bijvoorbeeld in de gezinssituatie of in de sociaal-emotionele ontwikkeling. Ziekteverzuim kan invloed hebben op de omgang met klasgenoten, de zelfstandigheid en het oplossend vermogen van de jongere.

Schoolverzuim wegens ziekte hoeft niet problematisch te zijn, maar ziekteverzuim kan in sommige situaties leiden tot (meer) leerachterstanden, die vervolgens kunnen uitmonden in uitstroom naar een lager onderwijsniveau of het niet behalen van een startkwalificatie.

Wanneer er op school sprake is van geoorloofd verzuim in de vorm van ziekte is het van belang om als school, samen met de jeugdarts zo snel mogelijk in gesprek te gaan en te blijven met de leerling en zijn/haar ouders/verzorgers om zo de terugkeer van de leerling te bevorderen.

Bij langdurig en/of herhaaldelijk ziekteverzuim dient er gemeld te worden bij leerplicht en DUO. Hierover zijn afspraken gemaakt met de dienst gezondheidszorg regio Zuid Holland Zuid.

Concreet betekent dit dat er gemeld moet worden:

- Indien de leerling voor de 4e keer in 12 schoolweken of meer dan 50 uur aaneengesloten ziekgemeld wordt en indien er twijfel is over de verklaring van het ziek zijn (herkenbaar aan bepaalde patronen; ouders melden frequent periodiek ziek of er is geen geldige reden bij de ziekmelding of leerling is bij controle niet thuis.)

De leerling moet vervolgens elke maand gemeld worden bij DUO en bij leerplicht als het ziekteverzuim aanhoudt.

1.2 Ongeoorloofd verzuim

Wettelijk gezien zijn leerlingen vanaf 12 jaar zelf verantwoordelijk voor het volgen van de lessen, stage en aanverwante activiteiten. Ouders/verzorgers zijn verantwoordelijk voor de schoolgang van hun kind (5 tot 18 jaar) en spelen een belangrijke rol bij het functioneren van hun kind op school.

Ouders/verzorgers en leerlingen zijn dus primair zelf verantwoordelijk voor naleving van de leerplicht/de aanwezigheid op school. Wanneer een leerling niet op school is zonder geldige reden zijn de ouders/verzorgers strafbaar of is de leerling strafbaar vanaf de leeftijd van 12 jaar.

Samenwerkingsverband Drechtsteden

Wettelijk gezien is er sprake van ongeoorloofd verzuim en moet er gemeld worden bij DUO en leerplicht als er sprake is van:

- Meer dan 16 uur les of praktijktijd verzuim in een periode van 4 weken.
- Negen keer te laat komen op school of in de les.
- Bij minder dan 16 uur wanneer er sprake is van bijzondere omstandigheden (bijv. zorgen).
- Luxeverzuim (zonder toestemming van school wegblijven vanwege vakantie of familiebezoek).

In deze procedure gaan wij niet in op luxeverzuim.

De leerling moet elke maand gemeld worden bij DUO en bij leerplicht als het verzuim aanhoudt.

Dit kan dan gekoppeld worden aan reeds gedane en openstaande melding.

Van belang is te realiseren dat er sprake kan zijn van problematiek op persoonlijk vlak of in de thuissituatie. Bij ongeoorloofd verzuim kan er een geleidelijke schaal ontstaan van steeds meer verzuim.

“Hef het verschil tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim op. Alle verzuim is ongewenst. Alle vormen van verzuim vragen om onmiddellijke en doelgerichte aandacht en actie.” De kracht om door te zetten, 2019

1.3 Thuiszitters

Het doel van onderwijs is dat alle leerlingen hun schoolloopbaan afronden met een diploma gericht op toekomstperspectief en het onderwijs zo probleemloos mogelijk doorlopen. Er is echter een groep leerlingen voor wie de weg door onderwijs lastig en soms onbegaanbaar is. Dit is de groep leerlingen die het risico lopen als thuiszitter gedefinieerd te worden. Er moet altijd gemeld worden bij DUO en bij leerplicht als het verzuim van een leerling aanhoudt (zie ziekteverzuim 1.1 en ongeoorloofd verzuim 1.2).

Volgens de onderwijsinspectie is er sprake van een thuiszitter als een leer- of kwalificatie plichtig kind tussen de 5 en 18 jaar:

- Niet is ingeschreven aan een erkende onderwijsinstelling of
- Gedurende een aaneengesloten periode van meer dan vier weken, zonder geldige reden zoals ziekte, niet deelneemt aan enige vorm van onderwijs of een naar onderwijs terugleidende vorm van hulp of begeleiding.

De VO-school blijft verantwoordelijk voor een thuiszittende leerling.

Samenwerkingsverband Drechtsteden

Hoofdstuk 2 School handelt op individueel en collectief niveau

Leeswijzer

Essentieel in het terugdringen van verzuim en thuiszitten is het hebben van nauw contact met de leerling en diens ouders/verzorgers. De leerling moet zich 'gezien' voelen, waardoor hij ervaart dat hij ertoe doet. De focus dient te liggen op aanwezigheid.

Waar afwezigheid uitgaat van een oorzaak bij de individuele leerling of ouders, gaat aanwezigheid juist uit van een gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokkenen (ouders, kinderen en onderwijs). Het vergroten van de aanwezigheid kan dan ook als de beste stap in de preventie van verzuim worden genoemd.

In dit hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan omtrent het omgaan met het verzuim van leerlingen in de dagelijkse praktijk van school binnen ons samenwerkingsverband.

“Stel preventie centraal. Richt de aandacht op alle situaties met een afbreukrisico voor kind of jeugdige. Deze leiden tot schooluitval en thuiszitten.” De kracht om door te zetten, 2019

2.1 Verzuimbeleid/ aanwezigheidsbeleid

Om er zorg voor te dragen dat binnen de school steeds op dezelfde manier gehandeld wordt als er sprake is van verzuim, is het wenselijk in het bezit te zijn van een verzuimprotocol/ aanwezigheidsprotocol. Voordat een administratie tot stand komt, moet er breed overeenstemming zijn over het te voeren verzuim/aanwezigheidsbeleid. Dat bevordert een beleid dat door iedereen wordt gedragen. Met breed wordt hier alle stakeholders bedoeld (ouders en kinderen, school en zorg/partner organisaties).

Bij het verder opstellen van een protocol valt te denken aan;

- Het organiseren van een sluitende aanpak tussen betrokkenen (zorgcoördinator, mentoren, BPO'er, leerplicht, jeugdarts, jeugdteam enz.).
- Het structureel registreren en monitoren van de afwezigheid/aanwezigheid van leerlingen met éénvoudige codes.
- Regelmatig contact met de leerling waarbij sprake is van verzuim.
- Het houden van toezicht op de naleving van de gemaakte afspraken.
- De aandacht juist vestigen op de áánwezigheid van de leerling.

Bij het opstellen en uitvoeren van verzuimbeleid/aanwezigheidsbeleid wordt ervan uitgegaan dat een proactieve aanpak bijdraagt aan het terugdringen van verzuim. Middels het registreren van verzuim kunnen er patronen zichtbaar worden van de achterliggende redenen van verzuim. Er kan een wereld van problematiek achter ziekteverzuim zitten die beïnvloed kan worden door ondersteuning vanuit school te bieden (zie 2.4).

Om de aanpak van het verzuim te laten slagen is draagvlak binnen de scholen voor het verzuimbeleid/aanwezigheidsbeleid noodzakelijk. Het is zaak om de universele maatregelen bij verzuim te verstevigen. Een verzuimprotocol/aanwezigheidsprotocol is maatwerk, het moet passend

Samenwerkingsverband Drechtsteden

zijn bij de cultuur en werkwijze van de individuele school. Het is per school de eigen verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor adequaat verzuimbeleid/aanwezigheidsbeleid en dit te communiceren binnen de school en ernaar te handelen. Vervolgens is het van belang dat er duidelijke communicatie over plaats vindt richting ouders en leerlingen, zodat zij het protocol kennen en doorgronden.

2.2 Verzuimregistratie/ aanwezigheidsregistratie

Sinds 1 maart 2017 is het voor alle scholen wettelijk verplicht om een verzuimregistratie/ aanwezigheidsregistratie bij te houden en te melden bij DUO. Het Ministerie van Onderwijs vraagt eens per 3 maanden een registratie van de thuiszitters aan het SWV Drechtsteden VO. In dit kader wordt er door het Meldpunt Thuiszitters per 3 maanden een opgave van de thuiszitters gevraagd aan de VO-scholen.

Het is van belang dat iedereen die de registratie invult kennis heeft van de verschillende soorten verzuim en dat er duidelijke afspraken gemaakt worden omtrent het registreren van het verzuim. Maak bij het vastleggen van verzuim gebruik van éénduidige codes. De winst van een goede verzuimregistratie/ aanwezigheidsregistratie is dat er snel ingegrepen kan worden om langdurige afwezigheid van de leerling te voorkomen. Daarnaast kan er mogelijk een patroon in het verzuim van de leerling gezien worden.

2.3 Stappenplan (on)geoorloofd verzuim en thuiszitters

In dit stappenplan worden aanbevelingen gedaan hoe er op individueel niveau gehandeld dient te worden als er sprake is van verzuim.

Stap 1. School hanteert een verzuimprotocol/ aanwezigheidsprotocol

Stap 2. Registreer

De docent/mentor neemt het verzuim waar en registreert de melding en verzuimcode in het verzuimregistratiesysteem/aanwezigheidsregistratiesysteem.

Stap 3. Gesprek met leerling

Ga als mentor in gesprek met de leerling over de zorgen omtrent en de reden van het verzuim en maak samen concrete afspraken over wat nodig is om het verzuim te voorkomen. Meld bij de leerling dat ouders/verzorgers geïnformeerd gaan worden.

Als de mentor verbeterpunten wil blootleggen, formuleer deze dan in de vorm van strategische hulpvragen die met de jongere ontrafelt kunnen gaan worden. Het formuleren van de juiste hulpvragen alleen al is best ingewikkeld, maar wel nodig. Er wordt op deze manier door school ondersteuning ingezet om het probleem tastbaar te maken.

Maak van het gesprek een verzuimverslag en start een verzuimdossier op.

Samenwerkingsverband Drechtsteden

Stap 4. Bel de ouders/verzorgers

Neem zo snel mogelijk contact op met ouders/verzorgers om het verzuim te melden, zij zijn een essentiële partner in dit proces. Informeer bij hen naar de gezondheid en het welbevinden van de leerling en gebruik dit moment tevens om de zorgen die school heeft te uiten. Maak een verslag van het gesprek voor in het verzuimdossier.

N.B: Bij de gesprekken met ouders en leerling dient de privacywetgeving in acht genomen te worden volgens de richtlijnen van de AVG.

Stap 5. Blijf de leerling volgen en blijf in contact

a. Algemeen

- Betrek de BPO'er om te bespreken of er een indicatie is voor de inzet van een arrangement.
- Start een OPP al direct op bij een (dreigende) thuiszitter in combinatie met het verzuimdossier (verwijs in het OPP naar het verzuimdossier en naar de verslaglegging). Tip: neem het verzuimdossier op als onderdeel van het OPP. Tracht het OPP te gebruiken om inzicht te houden op het proces en niet als bureaucratische verplichting. Het probleem van jongeren die voor een langere tijd thuis zitten is vaak erg complex, goed overzicht houden is dan van groot belang. Daarnaast is voor de betrokkenheid van het Meldpunt het OPP een wettelijke vereiste.

b. Bij ziekte

- Blijft de leerling langere tijd ziek, dan is actieve monitoring door school gewenst. Onderhoud veelvuldig contact met leerling en ouders/verzorgers. Dit betekent dat school in gesprek gaat met leerling en ouders/verzorgers over wat er mogelijk is op gebied van onderwijs.
- Meld aan ouders/verzorgers dat de jeugdarts¹ en de leerplichtambtenaar² worden ingeschakeld bij 50 uur ziekte afwezigheid en bij 4 keer ziekmelding in 3 maanden.
- Tevens wordt er door school een melding gedaan bij DUO. Het melden bij DUO is een wettelijke verplichting en staat los van de inspanningen die door school worden gepleegd.

De jeugdarts¹ adviseert de school vanuit zijn/haar zorgrelatie met de leerling over de consequenties van het ziek zijn, voor het volgen van de lessen en de aanpak van de begeleiding van de leerling.

De jeugdarts kan met zijn/haar sociaal-medische expertise aangeven hoe ondanks ziekte en klachten toch (deels) onderwijs gevolgd kan worden. Daarnaast kan de jeugdarts informatie inwinnen bij en overleggen met behandelend artsen. De jeugdarts bepaalt niet of ziekteverzuim legitiem is, maar is wel in de positie om de achterliggende factoren van ziekteverzuim in kaart te brengen.

De leerplichtambtenaar² kan bij twijfel aan ziekte actie ondernemen. Daarnaast start hij/zij indien nodig een verzuimonderzoek, monitort het vervolg en zal indien nodig interventies plegen.

c. Bij ongeoorloofd verzuim

- Blijft de leerling ongeoorloofd verzuimen of thuiszitten, dan is actieve monitoring door de school gewenst en moet middels een gesprek een gezamenlijk plan opgesteld worden door mentor, leerling en ouders/verzorgers om het verzuimen te doen stoppen. Zorg ervoor dat het verzuimdossier van de leerling steeds volledig en actueel is, zodat duidelijk is wat de stand van zaken is en welke acties besproken zijn.
- Meld ouders/verzorgers dat de leerplicht bij 16 uur verzuim in 4 opeenvolgende lesweken of 9 keer te laat, ingeschakeld gaat worden. Tevens wordt er een melding bij DUO gedaan.

Samenwerkingsverband Drechtsteden

De leerplichtambtenaar zoekt contact met leerling en ouders/verzorgers. Deze start indien nodig een verzuimonderzoek en monitort het vervolg en zal indien nodig interventies plegen.

- Maak als school van alle gemaakte afspraken een verslag voor in het verzuimdossier. De afspraken worden bewaakt door de zorgcoördinator.

Stap 6. Ondersteuningsteam/ Zorgadviesteam

Meld frequent, zorgelijk of ongrijpbaar (ziekte)verzuim altijd in het OT/ZAT; het orgaan waarbinnen structureel contact tussen school, de leerling, ouders/verzorgers, leerplichtambtenaar, BPO'er, jeugdarts en jeugdteam/CJG plaatsvindt.

Ouders/verzorgers zijn partner als het gaat om de opheldering van de oorzaak en de aanpak van het verzuim. Het doel van het overleg is om vanuit een probleemanalyse gezamenlijk tot een plan te komen waarbij het recht op leren zoveel mogelijk wordt geborgd en voor de desbetreffende leerling maatwerk en verfijning geboden wordt.

De zorgcoördinator houdt regie op de voortgang en uitvoering van de interventies. Als er ernstige zorgen zijn over de leerling, bepaalt het ZAT/OT of er een zorgmelding wordt gedaan bij Bureau Jeugdzorg of bij Veilig thuis. Maak een verslag van de interventies voor in het verzuimdossier.

Ga in de aanpak van het verzuim niet met te veel partijen om tafel (wel met de juiste aanspreekpunten), zorg voor een duidelijke regisseur en concrete afspraken. Dus de betrokken partijen niet verbreden, maar versmallen en de diepte in. Dichtbij en vooral mét de leerling. De rollen duidelijk naar elkaar uitspreken, zodat verwachtingen helder zijn over en weer. Probeer het klein te maken en houden.

“Het oog is te weinig gericht op de leerling zelf. Er worden beslissingen over het hoofd van de leerling gemaakt en hij/zij wordt hierin te weinig betrokken. Hierdoor verliezen leerlingen hoop en vertrouwen in de mensen die ze eigenlijk horen te helpen.” Lucas van de Vijver (Voormalig bestuurslid LAKS)

Stap 7. Steunpunt – Meldpunt Thuiszitters

Om de 3 maanden doet het Meldpunt Thuiszitters een opvraag naar de thuiszitters volgens de richtlijnen van de inspectie. Indien de school met de BPO'er en/of ouders handelingsverlegen zijn t.a.v. een thuiszitter, dan kan de BPO'er de thuiszitter met de ondersteuningsvraag en bijbehorend OPP aanmelden bij het Meldpunt Thuiszitters (meldpuntthuiszitters@swvdrechtsteden.nl). De ondersteuningsvraag van de leerling wordt vanuit meerdere perspectieven, namelijk vanuit de leerling, de ouders/verzorgers, de school, leerplicht en de hulpverlening bekeken. Vervolgens bekijkt het Meldpunt Thuiszitters naar wat wenselijk c.q. mogelijk is vanuit het gezamenlijk inschatten van de ondersteuningsbehoefte. Dit is veelal maatwerk.

Mocht er in het preventieve stadium een ondersteuningsvraag zijn, dan kan deze door de BPO'er worden neergelegd bij het Steunpunt met de ondersteuningsvraag en bijbehorend OPP.

Samenwerkingsverband Drechtsteden

De KNMG, de beroepsorganisatie voor artsen, heeft als standpunt dat een behandelend arts geen verklaringen afgeeft over een eigen patiënt, waarbij hij/zij een oordeel geeft over de (medische) geschiktheid of ongeschiktheid van een patiënt om bepaalde dingen wel of niet te doen. Dit moet een arts zijn zonder behandelrelatie. De KNMG vindt het belangrijk dat de behandelend arts zich kan concentreren op behandeling en het opbouwen en behouden van een goede vertrouwensrelatie met de patiënt.

2. Consulent LVS (leerplicht en vroegtijdig schoolverlaten) is verantwoordelijk voor de naleving van de bepalingen in de Leerplichtwet 1969 en heeft een rol in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. De LVS kan een onafhankelijk sociaal medisch advies (SMA) opvragen bij de GGD Rotterdam-Rijnmond. Hierbij wordt de leerling met de ouder(s) gezien door een (onafhankelijk) arts die niet verbonden is aan de school en daardoor geen 'zorgrelatie' heeft met de leerling.

Stap 8. Bindend advies/ doorbraakaanpak

Indien voor de te ondernemen acties de doorzettingsmacht van het SWV Drechtsteden VO noodzakelijk geacht wordt, als doorbraakaanpak*, zal het dossier voorgelegd worden aan de directeur bestuurder van het SWV Drechtsteden VO. Het besluit dat de directeur bestuurder vervolgens neemt, is bindend voor alle partijen. De doorzettingsmacht van het SWV Drechtsteden VO treedt dan in werking. Dit besluit wordt schriftelijk medegedeeld aan de leerling, de ouders/verzorgers, de verantwoordelijke school, de eventuele nieuwe school en het bestuur van het SWV Drechtsteden VO. Mocht een van de partijen het niet eens zijn met dit besluit kan er contact opgenomen worden met de klachtencommissie van het SWV Drechtsteden VO.

**'Kamerbrief Evaluatie en Verbeterpunt Passend Onderwijs door Arie Slob (dd.4-11-2020)'*

Punt 9 Doorbraakaanpak

Betere en snellere besluiten: doorbraakaanpak wanneer onderwijs en zorg niet tot een aanbod komen. Soms lukt het onderwijs, gemeenten en (jeugd)zorg niet om tot een gezamenlijk aanbod voor leerling en ouders te komen. Er komt een wettelijke verplichting dat alle samenwerkingsverbanden en gemeenten een regionale doorbraakaanpak organiseren. Het wetsvoorstel publiceert ik binnenkort voor internetconsultatie.

De school blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de leerling en vormt de verbindende schakel tussen alle partijen.

Samenwerkingsverband Drechtsteden

Bronnenlijst

- Handreiking aanwezigheidsregistratie (Ingrado) [handreiking_aanwezigheidsregistratie.pdf](#)
- Checklist aanwezigheidsregistratie (Ingrado) [Checklist_aanwezigheidsbeleid.pdf](#)
- Onderzoek ouders en aanwezigheid op school [Onderzoeksrapport Ouders en verzuimbeleid.pdf](#)
- Boek: "Achterkant van het onderwijs" (SWP)
- *'Kamerbrief Evaluatie en Verbeterpunt Passend Onderwijs door Arie Slob (dd.4-11-2020)' [kamerbrief-evaluatie-en-verbeteraanpak-passend-onderwijs.pdf](#)
- Ziekteverzuimprotocol Zuid-Holland Zuid voor leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs [www.dienstgezondheidjeugd.nl](#)
- "Snel terug naar school is veel beter" [www.passendonderwijs.nl](#)
- "Buiten de lijntjes" Rapport Thuiszittersvraagstuk [Buiten de lijntjes - rapport thuiszittersvraagstuk.pdf](#)
- m@zl op het VO <https://www.ncj.nl/mazl/wat-is-mazl/>
- Klachtencommissie [www.swvrechtsteden.nl](#)